

РЕШЕНИЕ

№ 154

гр. Стара Загора, 20.02.2024 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

**РАЙОНЕН СЪД – СТАРА ЗАГОРА, VII-МИ ГРАЖДАНСКИ
СЪСТАВ**, в публично заседание на двадесет и шести януари през две хиляди
двадесет и четвърта година в следния състав:

Председател: Свилен Жеков

при участието на секретаря М. Огн. Н.
като разгледа докладваното от Свилен Жеков Гражданско дело №
20235530104210 по описа за 2023 година
и за да се произнесе взе предвид следното:

Производството е по реда на чл. 103 - 257 от Гражданския процесуален
кодекс /ГПК/.

Предявени са установителни иски с правно основание чл. 124, ал. 1
ГПК вр. чл. 26, ал. 1, предл. 1, 2 и 3 ЗЗД вр. чл. 146, ал. 1 ЗЗП и чл. 9, ал. 1
ЗПК за прогласяване недействителността на „Еднократна такса за експресно
разглеждане на заявка за одобрение на паричен заем“, предвидена в чл. 3 от
договор за кредит № *****/***** г., като неравноправна по
смисъла на чл. 143, т. 19 ЗПК, противоречаща на добрите нрави, заобикаляща
закона – чл. 19, ал. 4 ЗПК и като нарушаваща разпоредбите на чл. 11, т. 9 и т.
10 ЗПК и чл. 10а, ал. 2 ЗПК.

Ищцата Е. П. П. твърди, че на *****/***** г., е сключила с „Кредит
Таим“ ЕООД Договор за потребителски кредит № *****/***** г.
по силата и съгласно условията на който кредиторът е предоставил на ищцата
сумата в размер на 1500,00 лева, със задължение за връщането ѝ в срок от 24
месеца. В Договора се посочвало, че лихвеният процент по кредита е 10,00%,

а годишният процент на разходите /ГПР/ 10,39%. На стр. 3 в чл. 3 от Договора се предвиждало, че заемателят дължи на Заемодателя: „Еднократна такса за разглеждане на заявка за одобрение на паричен заем в размер на 1497,60 лева, като тази такса се заплащала разсрочено като се разделя на равни части и се включи в размера на всяка от погасителните вноски. Ищцата намира, че посочената в чл. 3 от договора еднократна такса за експресно разглеждане на заявка за одобрение на паричен заем била нищожна, договорена в нарушение на материалният закон - Закона за потребителския кредит /ЗПК/, а по силата на препращащата разпоредба на чл. 24 ЗПК - и на Закона за защита на потребителите /ЗЗП/. Счита, че тази такса заобикаляла закона, а отделно от това и накърнява добрите нрави. Клаузата на чл. 3 от процесният договор за кредит не пораждала права и задължения между страните, тъй като тя била установена в противоречие с разпоредбата на чл. 10а, ал. 2 ЗПК. Съгласно чл. 21, ал.1 ЗПК всяка клауза в договор за потребителски кредит, имаща за цел или резултат заобикаляне изискванията на този закон, била нищожна. В случая нормата на чл. 10а, ал. 1 ЗПК, допускаща събиране от потребителя на такси и комисиони за допълнителни услуги, свързани с договора за потребителски кредит била неприложима, тъй като процесната такса била начислена след като кредитът е вече отпуснат и е свързана с основното задължение на кредитора - предоставяне на заем, а допълнителните услуги не трябвало да са свързани с него. Налагал се извод, че тази такса е всъщност печалба за кредитора, надбавка към главницата, която се плащала периодично, поради което трябвало да е част от ГЛП и ГПР, като в случая това законово изискване не било спазено. Счита, че заплащането на допълнително възнаграждение за изпълнение на основното задължение на заемодателя представлявало скрито оскъпяване на кредита. По същество клаузата за таксата не отговаряла на разпоредбата на чл. 10а, ал. 4 ЗПК, тъй като била неясна - не ставало ясно за какво точно действие /услуга/ се дължи въпросната такса. Отделно от предходното, претендираната сума за такса за експресно разглеждане на документи била нееквивалентна с оглед предоставената в заем сума, поради което е и неравноправна клауза по смисъла на чл. 143, ал. 1 ЗЗП, следователно нищожна на основание чл. 146, ал. 1 ЗЗП. Таксата за бързо разглеждане на документите представлявала разход за потребителя по договора за потребителски кредит по смисъла на чл. 19, ал. 1 ЗПК, като същата следвало да се включи в годишния процент на

разходите, като основен критерий за длъжника при определяне на финансовата тежест на кредита. С това допълнително плащане се покривали разходи, които следвало да бъдат включени в ГПР, при което неговият размер би надхвърлил законовото ограничение. В случая уговореният размер от 1497,60 лева на тази такса бил над 98 % от размера на получения заем /1500 лева/, като именно в тази връзка липсвала каквато и да е еквивалентност между таксата и извършената услуга от заемотателя от размера на кредита. По този начин с клаузата за такса за разглеждане на документите реално се заобикаляла разпоредбата на чл. 19, ал. 4 ЗПК. На следващо място, изрично нормата на чл. 10а, ал. 2 ЗПК предоставяла възможността за събиране на такси и комисионни, но не и такива, които са свързани с усвояване или управление на кредита. Въпросната такса за разглеждане представлявала услуга, която по естеството си е свързана с усвояването на кредита. Разглеждането и изплащането на кредита по своята същност било дейност на финансовата институция, свързана с усвояване на кредита, изразяваща се в разглеждане на искането за кредита, отпускане на исканата сума, оформяне на съответните документи и т.н., но това били все действия, които са част от дейността по кредитиране и разходите за тях следва да са включени в цената на услугата. По този начин потребителят плащал реално за права, които той има.

Моли съда да постанови решение, с което да прогласи на основание чл. 26, ал. 1 предл. 1 ЗЗД нищожността на клаузата за такса за експресно разглеждане на заявка за одобрение на паричен заем - по чл. 3 от Договор за потребителски кредит № *****, сключен на *****, между Е. П. П. и „Кредит Тайм“ ЕООД, евентуално претендира нищожност на клаузата на основание чл. 26, ал. 1, предл. 2 ЗЗД и евентуално претендира нищожност на клаузата на основание чл. 26, ал. 1, предл. 3 ЗЗД.

В срока по чл.131 ал.1 от ГПК ответникът е подал отговор на исковата молба, като е заел позиция за неоснователност на исковете. Не оспорва, че между страните е сключен договор за паричен заем. Това, че между страните било договорено заплащане на определена такса, не означавало, че такава е изисквана от страните. Такава такса не била изисквана от ищеца. Освен това ответникът сочи, че съгласно разпоредбата на чл. 23 ЗПК потребителят връщал само чистата стойност на кредита, но не дължал лихва или други разходи по кредита. Ако тази недействителност се установяла в

производството по чл. 422 ГПК, съдът следвало да установи с решението си дължимата сума по приетия за недействителен договор за потребителски кредит, доколкото ЗПК е специален закон по отношение на ЗЗД и в цитираната разпоредба на чл. 23 ЗПК било предвидено задължението на потребителя за връщане на чистата сума по кредита. В тази връзка моли съда да осъди ищеца да заплати отпуснатата и невърната главница. Същият не бил правил плащания по договора си за заем. Освен това, за да иска обявяване нищожността на клауза, уреждаща заплащане на такса, то ищецът следвало да докаже, че я е заплатил. Твърди, че не е направено плащане на такава такса. Тя не била претендирана за заплащане от ищеца. Когато се твърди, че нещо е договорено между страните не означава непременно, че е търсено от страна на кредитора. Моли за отхвърляне на исковете.

В открито съдебно заседание, ищецът, редовно призован, не се явява и не се представлява. Депозира молба, чрез процесуален представител - адвокат с която заявява, че поддържа исковата молба и няма възражения по доклада. Моли съда да уважи предявения иск и да му присъди направените разноски.

В открито съдебно заседание ответникът редовно призован, не се явява и не се представлява. Депозира молба, с която заявява, че оспорва иска като неоснователен и моли за неговото отхвърляне. Претендира разноски.

Съдът, след като взе предвид становищата на страните, прецени събраните по делото доказателства, поотделно и в тяхната съвкупност, съобразно изискванията на чл. 235, ал. 2 ГПК, приема за установено от фактическа страна следното:

От изявленията на страните в исковата молба и отговора на исковата молба се установява, че между тях не са спорни правнорелевантните обстоятелства, че между „Кредит тайм“ ЕООД, като кредитодател, и ищцата Е. П. П., като кредитополучател, е сключен на ***** г. договор за паричен заем № *****, като сумата по кредита била реално предоставена от кредитора и усвоена от длъжницата.

Съгласно представения по делото договор за потребителски паричен заем № *****/***** г. /л. 4-9 от гр.д. № 4385/2023 г. на Пернишки районен съд/, сключен между „Кредит тайм“ ЕООД и ищцата Е. П. П., страните са уговорили предоставяне на кредит в размер на 1500,00 лв., с фиксиран годишен лихвен процент 10,00% и годишен процент на разходите

/ГПР/ 10,39%, и начин на връщане: 24 месечни вноски, всяка от които по 194,00 лв., с краен срок на погасяване – 28.07.2023 г., с уговорена такса за експресно разглеждане на заявка за одобрение на паричен заем от 1497,60 лв. /чл. 3 от договора/. В погасителния план към договора /л. 10-11 от гр.д. № 4385/2023 г. на Пернишки районен съд/ посочената такса за експресно разглеждане от 1497,60 лв. е включена в колона номер 6.

При така установената фактическа обстановка, Старозагорски районен съд прави следните правни изводи:

„Кредит тайм“ ЕООД представлява финансова институция по смисъла на чл. 3, ал. 2 ЗКИ, поради което може да отпуска заеми със средства, които не са набавени чрез публично привличане на влогове или други възстановими средства, което е налице в случая. Това определя дружеството като кредитор по смисъла на чл. 9, ал. 4 ЗПК.

Не се спори между страните, че „Кредит тайм“ ЕООД и ищцата са били в договорни правоотношения възникнали от договор за потребителски паричен заем № *****/***** г. и заемната сума е била предоставено на ищцата. Представеният по делото договор за паричен заем и погасителен план, установяват възникналото заемно правоотношение между кредитора „Кредит тайм“ ЕООД и кредитополучателката – ищца, по силата на което ищцата е получила сумата в размер на 1500,00 лева и се е задължила да я върне, заедно с договорна лихва и такса за експресно разглеждане на заявка за одобрение на паричен заем в общ размер на 1497,60 лв. - в чл. 3 от договора за кредит „Условия по заема“ е предвидена клауза „Еднократна такса за експресно разглеждане на заявка за одобрение на паричен заем“ в размер на 1497,60 лева. Представеният по делото погасителен план установява всяка погасителна вноска какво вземане включва и в какъв размер /л. 10-11 от гр.д. № 4385/2023 г. на Пернишки районен съд/, като процесната такса се разсрочва за срока на заема на равни месечни вноски добавени към главницата от по 69,22 лв. Не е спорно, че крайният срок за изпълнение на договора е 28.07.2023 г.

След като по делото се установи възникналото валидно облигационно правоотношение между „Кредит тайм“ ЕООД и кредитополучателката – ищца, предоставяне на заемната сума в размер на 1500,00 лв., следва се прецени дали атакуваната в исковата молба клауза на договора е

действителна.

При преценка наличието на неравноправни клаузи настоящият съд намира, че по отношение на таксата за експресно разглеждане /„Еднократна такса за експресно разглеждане на заявка за одобрение на паричен заем“/ в размер на 1497,60 лв. е налице нищожност на тази клауза от договора и тази сума не се дължи от ищцата поради следните съображения:

В конкретния договор за заем било уговорено, че при предоставена заемна сума от **1500,00 лв.** ищцата дължала такса за експресно разглеждане на заявка за заем в размер на **1497,60 лв. – 99,8%** от заемната сума. **Дори само така съпоставени тези суми водят до извода за неравноправност на таксата за експресно разглеждане на заявка одобрение на паричен заем – размерът на тази такса е равен на размера на главницата.**

Настоящият съд изцяло споделя изразеното в **решение № 464/07.12.2023 г. на Пернишки окръжен съд по в.гр.д. № 666/2023 г. /относно същата такса на същия кредитор „Кредит тайм“ ЕООД/**, в което се сочи, че подобна клауза за заплащане на такса за експресно разглеждане на заявка за одобрение на паричен заем е нищожна на основание чл. 21, ал. 1 ЗПК, тъй същата е договорена и имаща за цел или резултат заобикаляне изискванията на ЗПК. Договореното е в противоречие с чл. 10а, ал. 2 ЗПК, защото включената в договора еднократна такса за разглеждане по същината си е действие за усвояването и управлението на кредита, затова не може да се приеме, че е допълнителна услуга по смисъла на чл. 10а, ал. 1 ЗПК. **Клаузата е сключена** и във вреда на потребителя по смисъла на чл. 143 ЗЗП, тъй като съгласно погасителни план план длъжникът следва да заплаща 24 месеца по 69,22 лв., за нещо, което не ползва, като изискуемостта за заплащане на таксата за експресно разглеждане на заявка за одобрение на паричен заем настъпва от датата на сключване на самия договор за потребителски кредит. Договорено е предварително заплащане на таксата от потребителя, т.е. то е дължимо само за „възможността за предоставянето“ на посочената услуга и без значение е дали някоя от тези услуги ще бъде използвана от потребителя, с което е нарушен принципът на добросъвестност и справедливост при договарянето - потребителят да заплати такса за реалното ползване на определена услуга, а не хипотетично ползване на такава. Реално, независимо, че тази услуга може да не бъде ползвана, т.е. да не бъде предоставена, но това

в нито един момент няма да бъде обвързано с неплащане или намаляване на цената на тази услуга и оттам следва, че уговорената клауза поставя изпълнението на задължението на търговеца в зависимост от условие, чието изпълнение зависи единствено от неговата воля и поради това е неравноправна съгласно чл. 143, т. 3 ЗЗП. Въвежда се задължение за потребителя да заплати за нещо, което страната има по силата на закона. **Освен това** заплащането на такса за експресно разглеждане на заявка за одобрение на паричен заем е и злоупотреба с лошото финансово състояние на потребителя, който очевидно има нужда от средствата. Финансовата институция е длъжна да оцени платежоспособността на потребителя съгласно чл. 16 ЗПК, за което са предоставени редица правомощия да изисква и събира информация /чл. 16 и сл. ЗПК/, в т.ч. информация, получена от потребителя, и ако е необходимо, извършва справка в Централния кредитен регистър или в друга база данни, използвана в Република България за оценка на кредитоспособността на потребителите, и едва след анализа ѝ да прецени дали да предостави кредита. С клаузата се цели да се обезщетят вредите от неплатежоспособност на кредитополучателя, което е в противоречие с чл. 16 ЗПК, тъй като заплащането на такса за разглеждане на потребителски кредит прехвърля върху кредитополучателя тежестта от оценката по чл. 16 ЗПК, за която потребителят не дължи такси и комисиони и др. плащания съгласно чл. 10а, ал. 1 и 2 ЗПК. Въведеното задължение на кредитополучателя за заплащане на такса за експресно разглеждане цели да се заобиколи забраната на чл. 143, ал. 2, т. 3 ЗЗП, защото със задължението за заплащане на таксата следва, че кредиторът не е извършил предварителна проверка за възможностите за изпълнение от потенциалния си клиент, а вместо това прехвърля изцяло в тежест на последния последиците от неизпълнението на това свое задължение и води до допълнително увеличаване размера на задълженията. **С уговарянето** на процесната еднократна такса за експресно разглеждане на заявка за одобрение на паричен заем в размер на 1497,60 лв. се цели заобикаляне на императивната норма на чл. 19, ал. 4 ЗПК, съгласно която максимално допустимият процент на разходите на година по потребителските кредити следва да е в размер не по-висок от пет пъти размера на законната лихва по просрочени задължения. Цели се оскъпяване на договора за кредит, допълнително възнаграждение за заемотателя, което е уговорено с цел да се избегне разпоредбата на чл. 19, ал. 4 от ЗПК. В самия

договор е посочен процент на ГПР 10,39%, т.е. формално е изпълнено изискването на чл. 11, ал. 1, т. 10 ЗПК. Този размер не надвишава максималния по чл. 19, ал. 4 ЗПК, същият обаче не отразява действителния такъв, тъй като не включва част от разходите за кредита, а именно – процесната такса за експресно разглеждане на заявка за одобрение на паричен заем, която се включва в общите разходи по кредита по смисъла на § 1, т. 1 от ДР на ЗПК. С уговарянето на процесната такса се заобикаля чл. 19, ал. 4 ЗПК, тъй като начисляването и събирането на посочената сума не представлява плащане за услуга, а реално представлява прикрити разходи по кредита, което води до надхвърляне на ограниченията на закона за максимален размер на ГПР. По този начин, потребителят е бил въведен в заблуждение относно стойността на разходите, които следва да направи по обслужване на кредита и реално по този начин се калкулира допълнителна печалба към договорената възнаградителна лихва по ДПК. Таксата по договора за експресно разглеждане на заявка за одобрение на паричен заем е в размер общо на 1497, 60 лева, т.е. на практика е равна на отпуснатия кредит от 1500,00 лв. Следователно освен, че цели заобикаляне на императивната норма на чл. 19, ал. 4 ЗПК и единствено оскъпяване на кредита, таксата е и прекомерна и по този начин е и нарушен принципът на добросъвестност и справедливост и води до значително неравноправие между правата и задълженията на търговеца и потребителя, съответно е неравноправно по смисъла на чл. 143 ЗЗП, тъй като е уговорено във вреда на потребителя и не отговаря на изискването за добросъвестност. Изложеното води до извод, че е налице допълнително и самостоятелно основание за нищожността на процесната клауза извън всичко посочено по-горе. Гореизложеното в съвкупност и поотделно обуславя извод, че клаузата за заплащане на еднократна такса за експресно разглеждане на искането за отпускане на заем е уговорена в условията на неравноправност по смисъла на чл. 143, ал. 1 ЗЗП, което я прави нищожна поради противоречие на повелителни норми на закона - чл. 146, ал. 1 ЗЗП, към които чл. 24 ЗПК също препраща, а в равна степен и на добрите нрави по смисъла на чл. 26, ал. 1, пр. трето ЗЗД.

В допълнение на цитираната дотук съдебна практика по същия казус настоящият съд ще посочи и следното - клаузата в договора за заплащане на такса за експресно разглеждане на заявка за одобрение за заем противоречи на чл. 10а, ал. 2 ЗПК, забраняващ заплащане на такси и

комисиони за действия, свързани с усвояване и управление на кредита. Тя нарушава и добрите нрави, тъй като тази такса представлява **99,8% размера на отпуснатия кредит** /в договора е посочено, че тя е в размер на **1497,60 лв./**. В случая не е приложима нормата на чл. 10а, ал. 1 ЗПК, допускаща събиране от потребителя на такси и комисиони за допълнителни услуги, свързани с договора за потребителски кредит, тъй като таксата е начислена след като кредитът е вече отпуснат и е свързана с основното задължение на кредитора - предоставяне на заем, а допълнителните услуги не трябва да са свързани с него /така определение № 896/07.12.2018 г. на Ловешки окръжен съд по в.ч гр.д. № 550/2018 г./. Освен това в императивната норма на чл. 10а, ал. 2 ЗПК изрично е установено, че събирането на такси и комисионни за дейности, свързани с управлението на кредита не е допустимо да се изисква. По делото се установи, че към момента на сключване на договора за кредит претендираната сума за експресно разглеждане на кредита 1947,60 лева е била фиксирана по размер, значително надвишава размера на този вид такси и по същество, съставлява размера на главницата и цели недължима облага на кредитора /така определение № 596/09.05.2019 г. на Старозагорски окръжен съд по в.ч.гр.д. № 1167/2019 г., определение № 924/20.12.2018 г. на Ловешки окръжен съд по в.ч.гр.д. № 549/2018 г., определение № 908/12.12.2018 г. на Ловешки окръжен съд по в.ч.гр.д. № 538/2018 г., определение № 34/ 17.01.2019 г. на Ловешки окръжен съд по в.ч.гр.д. № 582/2018 г./

Освен това настоящият съд споделя изразеното в **решение № 1491/25.11.2022 г. на Варненски окръжен съд по в.гр.д. № 1687/2022 г.**, **решение № 294/08.03.2023 г. на Пловдивски окръжен съд по в.гр.д. № 3277/2022 г.**, **решение № 185/15.02.2023 г. на Пловдивски окръжен съд по в.гр.д. № 2991/2022 г.**, **решение № 374/23.03.2023 г. на Пловдивски окръжен съд по в.гр.д. № 354/2023 г.**, **решение № 240/28.07.2022 г. на Пернишки окръжен съд по в.гр.д. № 306/2022 г.**, **решение № 28/06.02.2023 г. на Плевенски окръжен съд по в.гр.д. № 888/2022 г.**, **решение № 40/20.02.2023 г. на Шуменски окръжен съд по в.гр.д. № 418/2022 г.**, /вж. и **решение № 345/09.01.2019 г. на ВКС по т.д. № 1768/2018 г.**, II т.о./, че въведената с договора за паричен заем такса за експресно разглеждане на документи /заявка/ по същество се цели заобикаляне на ограничението на чл. 33 ЗПК и въвеждане на допълнителни плащания, чиято дължимост де факто е

изцяло свързана с усвояване на кредита. Подобни клаузи противоречат на чл. 33 ЗПК, тъй като преследват забранена от закона цел да се присъди още едно допълнително плащане, чиято сума не е включена в размера на ГПР. На практика дейността, за която е начислена тази такса, не е допълнителна услуга, доколкото разглеждането на документите /заявката/ преди предоставянето на заетата сума, дори и експресно, безспорно е типично действие по усвояване на кредита и съставлява присъщ за основния предмет на договора разход, като при това липсва яснота въз основа на какви критерии се прави **разграничение между „обикновено“ и „експресно“** разглеждане на документи /заявка/. Целта на таксите и комисионите по смисъла на разпоредбата на чл. 10а, ал. 1 ЗПК е да се покрият административните разходи на кредитора при предоставяне на допълнителни услуги, свързани с договора за потребителски кредит, **но различни** от основната услуга по предоставяне на кредит, като същевременно съобразно чл. 10а, ал. 2 ЗПК кредиторът не може да изисква заплащане на такси за действия, свързани с управление на кредита, тъй като те са част от дейността му по предоставяне на кредита, както и да събира повече от една такса за едно и също действие. С оглед на изложеното таксата за експресно разглеждане противоречи и на разпоредбата на чл. 10а, ал. 2 ЗПК, която забранява на кредитора да изисква заплащане на такси и комисионни за действия, свързани с усвояването и управлението на кредита, както и на разпоредбата на чл. 10а, ал. 4 ЗПК, която предвижда, че видът, размерът и действието, за което се събират такси и/или комисиони, трябва да бъдат ясно и точно определени в договора за потребителски кредит, доколкото в случая **не е ясна разликата** между обикновено и експресно разглеждане на документи. Констатираното противоречие на императивни законови разпоредби води до нищожност на договорната клауза, предвиждаща дължимост на такса за експресно разглеждане на документи /заявка/. Освен това дейността по експресно разглеждане на искането за отпускане на кредит, което включва в себе си и дейността по оценка на риска при конкретния потребител, обаче, за която е предвидена в процесния договор еднократна такса, няма характер на такава допълнителна услуга, а представлява неизменна част от дейността на кредитора по самото отпускане на кредита. В глава четвърта от ЗПК изрично се урежда оценката на кредитоспособността на потребителя, която дейност макар и посочена формално като предшестваща сключването на договора за

кредит, представлява неразривна част от същинската дейност на Банката /кредитната институция / – кредитор по отпускането, респ. усвояването на кредита; тя е проявна форма на дължимата от кредитора грижа за собствените работи при извършване на неговата основна дейност –кредитиране. Затова и в чл. 18 от гл. четвърта на ЗПК е предвидено, че когато въз основа на извършена проверка в ЦКР или в друга база данни, използвана в Република България за оценка на кредитоспособността на потребителите, кредиторът откаже да предостави кредит, той е длъжен да уведоми незабавно и **безвъзмездно** потребителя за резултата от извършената проверка и за консултираната база данни. В тази връзка и по аргумент за по-силното основание, няма да има основание и при положителен отговор по молбата за отпускане на кредит да се събира някаква такса от потребителя, чиято кредитоспособност е била оценена положително от кредитора, независимо от това дали искането е било разгледано в обичайните за кредитора срокове или пък е разгледано приоритетно /експресно/. Следва да се има предвид и това, че експресното разглеждане на едно искане за кредит е в интерес както на самия кредитополучател, но така също е в интерес и на самия кредитор, който по този начин ускорява и увеличава оборота на своята основна търговска дейност по отпускане на кредити, така че не се касае за някаква допълнителна услуга оказвана на кредитоискателя, която поради това да следва да се таксува допълнително, а до дейност която е във взаимен интерес. Това означава, че за дейността на кредитора по оценка на риска /или оценка на кредитоспособността на потребителя/ не се дължи никаква отделна такса или комисиона от потребителя на кредитора и това е така, защото се касае за част от същинската дейност на кредитора по отпускане на кредита при която е обичайно да се извършва проверка и оценка на риска за всеки евентуален кредитополучател, а не се касае за осигуряване на някаква допълнителна услуга, излизаща извън предмета на дейност на кредитора, независимо от бързината на извършването ѝ.

Също **определение № 2730/25.07.2019 г. на Варненски окръжен съд по в.ч.т. д. № 1107/2019 г.**, в което се сочи, че претендираната такса за експресно разглеждане на документите /заявката/, чрез които длъжникът кандидатства за отпускане на кредита противоречи пряко на ал. 2 на чл. 10а ЗПК, която забранява на кредитора да иска от потребителя заплащане на такси и комисионни за действия, свързани с усвояване на кредита. А

експресното разглеждане на документи /заявката/, респ. проверката на платежоспособността на длъжника, е част от процедурата по усвояване на кредита. Съдът намира, че с тази такса кредиторът цели да си набави допълнителни плащания извън предвидените в закона. Изводът на съда за нищожността на тази уговорка се подкрепя и от това, че липсва предоставяне на допълнителна услуга от страна на кредитора, която да обоснове начисляването на претендираната от него такса – не е ясно каква е разликата между експресното и обичайното преглеждане на документите /заявката/ и дали въобще има друга процедура освен тази, която е наречена от кредитора „експресно разглеждане на документи - заявка“. Отделно от това уговореният размер на тази такса /1947,60 лв./ представлява 98,8 % от размера на самия кредит /1500,00 лв./, като не е ясно въз основа на какви критерии е формиран този необосновано висок размер, което е допълнително основание да се приеме, че по същество тази уговорена „такса“ оскъпява по скрит начин кредита, респ. ГПР, като основен критерий за длъжника при определяне на финансовата тежест на кредита.

Доколкото в случая размерът на таксата от 1497,60 лв. е еквивалентен на **98,8 % от заетата сума** от 1500,00 лв. и е предвидена да се **кумулира** към погасителните вноски води до скрито оскъпяване на кредита. Включена по този начин в договора, тази такса по същество е **добавък** към възнаградителната лихва на търговеца - заемодател и го обогатява неоснователно доколкото именно лихвата би се явила цена на услугата по предоставения заем и в този смисъл би представлявала и печалбата на заемодателя. Именно възнаградителната договорна лихва обхваща печалбата на търговеца, но в случая съдът намира, че клаузата за такса за експресно разглеждане от договора въвежда още един сигурен източник на доход на икономически по-силната страна. От една страна, таксата е включена като падежно вземане, а от друга - същата е предвидена в размер, който е почти съизмерим с предоставената сума по кредита. По този начин заобикаля и ограничението в чл. 19, ал.4 от Закона за потребителския кредит /ЗПК/ при определяне ГПР – таксата представлява 98,8% от заетата сума.

В обобщение - посочената клауза е нищожна поради противоречие със закона и добрите нрави, доколкото размерът ѝ е необосновано висок и не е еквивалентна на насрещната престация на кредитора. Тази такса е уговорена в договора, едва след като е направена заявката, като потребителят преди

подписване на договора се задължава да плати такса, за която не му е известно в какъв размер ще бъде и как ще бъде платена. Таксата е във **фиксиран размер** – 1497,60 лв. Липсва каквато и да е еквивалентност между таксата и извършената услуга от заемотателя. Таксата е по-голяма от договорното възнаграждение, което кредитодателят получава за предоставения кредит. С оглед изложеното съдът намира, че така предвидената клауза противоречи на закона и добрите нрави, както и с нея се цели неоснователно обогатяване на кредитора за сметка на длъжника, без реално да е извършена конкретна услуга, тази такса, представлява и скрит разход по договора за кредит, който привидно е уговорен като такса преди отпускането и усвояването на кредита и с нея се цели реално заобикаляне на разпоредбата на чл. 19, ал. 4 ЗПК, поради което е нищожна. Също така уговарянето на такава такса е в противоречие с чл. 10а, ал. 2 ЗПК, доколкото същата по своя характер представлява услуга по предоставяне и усвояване на кредита. Според тази норма кредиторът не може да изисква заплащане на такси и комисиони за действия, свързани с усвояване и управление на кредита. Действията по приоритетно разглеждане на документи за одобрение на паричен заем са такива, свързани със сключването на договор, респ. със съевременното усвояване на кредита. За събирането на такси за разглежданите действия обаче законодателят е предвидил забрана. При това положение настоящият съд приема, че целта на посочената договорна клауза е да послужи за заплащане на допълнително възнаграждение за кредитора за предоставянето на сумата /т. нар. скрита възнаградителна лихва/, което води и до нарушение на чл. 11, ал. 1, т. 9 ЗПК, тъй като не е посочен реално приложимият лихвен процент по договора.

По възраженията на ответника в отговора на исковата молба – не се споделя изразеното от ответника, че при иска за обявяване на нищожност на клауза от договор следвало длъжникът да установи, че е заплатил сумата. Правният интерес от обявяване на нищожността произтича от съществуването на така договорената клауза, респ. искането да бъде разкрито действителното правно положение – липса на облигационна обвързаност между страните по тази клауза. А при евентуално нейно недължимо плащане от длъжника искът би бил друг – осъдителен за връщане на заплатеното без основание /чл.55, ал. 1, предл. 1 ЗЗД/.

Претенцията на ответника за присъждане на чиста стойност на главницата на основание чл. 23 ЗПК както е посочено още в определение № 3287/07.12.2023 г. е недопустима за разглеждане в настоящото съдебно производство. Действително при обявяване на нищожност на договора за потребителски кредит се дължи чистата стойност на главницата, като настоящият съд изцяло споделя посочената в отговора на исковата молба съдебна практика. **Настоящият случай обаче не е такъв** и поради това сочената съдебна практика в отговора на исковата молба не може да се приложи. **Това е така, защото в случая ищцата претендира нищожност само на една договорна клауза, а не на целия договор за потребителски кредит.** Т.е. дори да бъде обявена нищожността на клаузата на чл. 3 от договора за потребителски кредит уреждаща „Еднократна такса за експресно разглеждане на заявка за одобрение на паричен заем“, то на основание **изричната разпоредба на чл. 26, ал. 4 ЗЗД** договорът остава в сила между страните и ищцата дължи не само главницата, а и договорната лихва, вкл. още една договорена такса – таксата за изготвяне на индивидуално кредитно предложение в размер на 1497,12 лв. /включена в колона номер 7 от погасителния план/, което води до извод, че чл. 23 ЗПК е неприложим в случая – тази разпоредба урежда последици от сключен изцяло недействителен договор за потребителски кредит, а не отделни негови клаузи, тъй като само в този случай остава да се дължи чистата главница. Също сочената от ответника в отговора на исковата молба съдебна практика ясно сочи, че чл. 23 ЗПК е приложим когато е обявена **недействителността на договор за потребителски кредит**, а не на отделна негова клауза. В настоящия случай в исковата молба ясно се иска единствено прогласяване на нищожност на една клауза от договора, а не на целия договор. Освен това ответникът не въвежда фактическо твърдение и не установява, че без наличието на процесната клауза договорът за паричен заем не би бил изобщо сключен.

По разноските - при този изход на спора, на основание чл. 78, ал. 1 ГПК, право на разноски има ищеца. Същият е претендирал присъждането на разноски за адвокатско възнаграждение в размер на 400,00 лв., което следва да бъде присъдено на адв. Б. Б. на основание чл. 38, ал. 1, т. 2 от ЗА вр. чл. 7, ал. 2, т. 4 от Наредба № 1/2009 г. за минималните размери на адвокатските възнаграждения за процесуално представителство на ищцата по делото и /0,00

лв. заплатена държавна такса за ищцата /платежно нареждане, л. 12 и л.19 от гр.д. № 4385/2023 г. на Пернишки окръжен съд/.

По отношение на адвокатското възнаграждение от 400,00 лв. следва да се посочи, че правилото, че на присъждане подлежат само действително направените, т.е., заплатени разноски, не е абсолютно – изключения от него са допустими, но само в изрично предвидените случаи. Според нормата на чл. 38, ал. 2 ЗА, когато адвокатът е оказал безплатна правна помощ на нуждаещо се от издръжка, материално затруднено лице или на свой роднина, близък или друг юрист, при постановяване на благоприятно решение по спора за представлявания, съдът осъжда насрещната страна да заплати на адвоката възнаграждение в размер, не по-нисък от предвидения в наредбата на Висшия адвокатски съвет по чл. 36, ал. 2 ЗА. За уважаване на искането по чл. 38, ал. 2 ЗА е достатъчно по делото да е била осъществена правна помощ без данни за договорен в тежест на доверителя размер на възнаграждението по чл. 36, ал. 2 ЗА; заявление, че предоставената правна помощ е договорена като безвъзмездна и липса на данни, които да го опровергават; отговорност на насрещната страна за разноски съобразно правилата на чл. 78 ГПК.

В разглеждания случай ищецът е релевирал своевременно искане за присъждане на разноски, като е представил списък на разноските по чл. 80 ГПК, в който е вписано възнаграждение от 400,00 лв. за процесуалния представител, предоставил безплатна правна помощ. По делото е ангажиран и договор за правна защита и съдействие /л. 9 от делото/, в който страните по упълномощителната сделка – ищцата, от една страна и съответният адвокат, от друга страна, са направили съвпадащи изявления, че правната помощ се предоставя като безплатна поради това, че ищецът е материално затруднен – чл. 38, ал. 1, т. 2 ЗА. Действително ответникът оспорва това обстоятелство, но не представя доказателства от които може да се направи извод, че ищецът не е материално затруднен – ответникът се позовава единствено на данни от 2019 г., но към момента е 2023 г., т.е. изминали са четири години / **в случая доказателствената тежест е за ответника – вж. определение № 163/13.06.2016 г. на ВКС по ч.гр.д. № 2266/2016 г., I г.о., определение № 515/02.10.2015 г. на ВКС по ч.гр.д.№2340/2015г., I т.о./**. Вж. и решение № 374/23.03.2023 г. на Пловдивски окръжен съд по в.гр.д. № 354/2023 г., вкл. цитираните в него определение № 708/05.11.2015 г. на ВКС по гр.д. №

4891/2015 г., IV г.о., определение № 442/28.06.2019 г. по т.д. № 502/2019 г., II т.о., в които се сочи, че преценката дали да се окаже безплатна правна помощ и дали лицето е материално затруднено, или не, се извършва не от съда, а от самия адвокат и е въпрос на договорна свобода между адвоката и клиента.

Според правилата на чл. 78, ал. 1, ал. 3 и ал. 5 ГПК, страната следва да бъде компенсирана за реално извършените разноски по спора само за един адвокат, каквито при безплатната правна помощ безспорно няма – поради което и в хипотезата на чл. 38, ал. 2 ЗА възнаграждението се присъжда на процесуалния представител, а не на страната, в чиято полза е разрешен спора. Размерът на възнаграждението на адвоката, осъществил безплатна правна помощ, се определя от съда по императивната разпоредба на чл. 38, ал. 2 ЗА в рамките на предвидения в Наредба № 1 от 09.07.2004 г. за минималните размери на адвокатските възнаграждения, като посоченият от страната, респ. от нейния процесуален представител, размер на адвокатското възнаграждение, дължимо при условията на чл. 38, ал. 2 ЗА, не обвързва съда /което съответно изключва и възможност за злоупотреба с право/.

Така мотивиран и на основание чл. 235, ал. 1 ГПК, **Старозагорски районен съд,**

РЕШИ:

ПРОГЛАСЯВА по иска с правно основание чл. 124, ал. 1 ГПК вр. чл. 26, ал. 1 предл. 1, 2 и 3 ЗЗД вр. чл. 146, ал. 1 ЗЗП и чл. 9, ал. 1 ЗПК за нищожна „Еднократна такса за експресно разглеждане на заявка за одобрение на паричен заем“, обективирана в чл. 3 от договор за паричен заем № *****/**** г. сключен на **** г. между Е. П. П. ЕГН: ***** и настоящ адрес: гр. *****, ул. „*****“, № **, ет. **, ап. **и „Кредит тайм“ ЕАД, ЕИК: 203615520, със седалище и адрес на управление: гр. София, ул. „Анна Ахматова“ № 9.

ОСЪЖДА на основание чл. 78, ал. 1 ГПК „Кредит тайм“ ЕАД, ЕИК: 203615520, със седалище и адрес на управление: гр. София, ул. „Анна Ахматова“ № 9 **да заплати** на Е. П. П. ЕГН: ***** и настоящ адрес: гр. *****, ул. „*****“, № **, ет. **, ап. ** сумата от **80,00 лв.** /осемдесет лева/ за държавна такса.

ОСЪЖДА „Кредит тайм“ ЕАД, ЕИК: 203615520, със седалище и адрес на управление: гр. София, ул. „Анна Ахматова“ № 9 **да заплати** на основание чл. 38, ал. 1, т. 2 от ЗАдв вр. чл. 7, ал. 2, т. 4 от Наредба № 1/2009 г. за минималните размери на адвокатските възнаграждения на адв. Б. Б., личен номер: ***** от САК адвокатско възнаграждение в размер на **400,00 лв.** /четиристотин лева/ за процесуално представителство на ищцата по делото.

Решението може да бъде обжалвано с въззивна жалба пред Старозагорски окръжен съд в двуседмичен срок от връчването му на страните.

На основание чл. 7, ал. 2 ГПК, на страните да се връчи препис от решението.

Съдия при Районен съд – Стара Загора: _____